

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

24. oktober 2013*

»Lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer — direktiv 72/166/EØF — artikel 3, stk. 1 — direktiv 90/232/EØF — artikel 1 — trafikuheld — passagers død — ægtefælles eller mindreårigt barns ret til erstatning — immateriel skade — erstatning — ansvarsforsikringsdækning«

I sag C-22/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Krajský súd v Prešove (Slovakiet) ved afgørelse af 8. november 2011, indgået til Domstolen den 17. januar 2012, i sagen:

Katarína Haasová

mod

Rastislav Petrík,

Blanka Holingová,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta, og dommerne J.L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot og A. Arabadjiev (refererende dommer),

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den slovakiske regering ved B. Ricziová, som befuldmægtiget
- den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede
- den estiske regering, ved M. Linntam, som befuldmægtiget
- Europa-Kommissionen ved A. Tokár, som befuldmægtiget,

* Processprog: slovakisk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. juli 2013,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT 1972 II, s. 345, herefter »første direktiv«) og artikel 1, stk. 1, i Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT L 129, s. 33, herefter »tredje direktiv«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Katarína Haasová på vegne af sig selv og sin mindreårige datter Kristína Haasová, født den 22. april 1999, på den ene side og Rastislav Petrik og Blanka Holingová på den anden side vedrørende sidstnævntes betaling af erstatning på grundlag af erstatningsansvaret for motorkøretøjer for den skade, som er lidt som følge af, at Vladimír Haas, ægtefælle til Katarína Haasová og far til Kristína Haasová, er død i et trafikuheld, som fandt sted på tjekkisk område.

Retsforskrifter

International privatret

- 3 Artikel 3 i Haagkonventionen af 4. maj 1971 om lovvalgsregler ved trafikulykker (herefter »Haagkonventionen af 1971«), som er blevet ratificeret af Den Slovakiske Republik, Den Tjekkiske Republik og andre EU-medlemsstater samt af visse tredjelande, bestemmer:
»The applicable law is the internal law of the State where the accident occurred.«
- 4 Konventionens artikel 4 bestemmer:
»Subject to Article 5, the following exceptions are made to the provisions of Article 3 –
  - a) where only one vehicle is involved in the accident and it is registered in a State other than that where the accident occurred, the internal law of the State of registration is applicable to determine liability
    - towards the driver, owner or any other person having control of or an interest in the vehicle irrespective of their habitual residence,
    - towards a victim who is a passenger and whose habitual residence is in a State other than that where the accident occurred,
    - towards a victim who is outside the vehicle at the place of the accident and whose habitual residence is in the State of registration.Where there are two or more victims the applicable law is determined separately for each of them.
- b) Where two or more vehicles are involved in the accident, the provisions of a) are applicable only if all the vehicles are registered in the same State.

[...]«

5 Konventionens artikel 8 bestemmer:

»The applicable law shall determine, in particular –

1. the basis and extent of liability;
2. the grounds for exemption from liability, any limitation of liability, and any division of liability;
3. the existence and kinds of injury or damage which may have to be compensated;
4. the kinds and extent of damages;
5. the question whether a right to damages may be assigned or inherited;
6. the persons who have suffered damage and who may claim damages in their own right;
7. the liability of a principal for the acts of his agent or of a master for the acts of his servant;
8. rules of prescription and limitation, including rules relating to the commencement of a period of prescription or limitation, and the interruption and suspension of this period.«

EU-retten

6 Artikel 28 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen (EUT L 199, s. 40, herefter »Rom II-forordningen«) med overskriften »Forholdet til eksisterende internationale konventioner« bestemmer:

»1. Denne forordning berører ikke anvendelsen af internationale konventioner, som en eller flere medlemsstater er parter i på tidspunktet for denne forordnings vedtagelse, og som fastsætter lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt.

2. Denne forordning har dog i forbindelserne mellem medlemsstaterne forrang for konventioner, der udelukkende er indgået mellem to eller flere medlemsstater, for så vidt sådanne konventioner vedrører områder, der er omfattet af denne forordning.«

7 Første direktivs artikel 1 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

2. skadelidte: enhver person, der har ret til erstatning for skade forvoldt af et køretøj

[...]«

8 Første direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Hver medlemsstat træffer [...] alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Der træffes inden for rammerne af disse foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes samt om forsikringens nærmere vilkår.«

9 Artikel 1, stk. 1 og 2, i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 (EUT L 149, s. 14, herefter »andet direktiv«), bestemmer:

»1. Den forsikring, der er omhandlet i [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] skal dække tingsskade såvel som personskade.

2. Medlemsstaterne skal med forbehold af eventuelle bestemmelser om mere omfattende forsikringsdækning, der måtte gælde i medlemsstaterne, kræve lovpligtig forsikring for mindst følgende beløb:

- a) ved personskade en mindstedækning på 1 000 000 EUR pr. skadelidt eller 5 000 000 EUR for hvert uheld, uanset antallet af skadelidte
- b) ved tingsskade 1 000 000 EUR for hvert uheld, uanset antallet af skadelidte.

Om nødvendigt kan medlemsstaterne indføre en overgangsperiode på op til fem år fra datoen for gennemførelsen af [...] direktiv 2005/14 [...] til at tilpasse deres mindstebeløb for dækning til de beløb, der er fastsat i dette stykke.

Medlemsstater, der indfører en sådan overgangsperiode, underretter Kommissionen herom med angivelse af overgangsperiodens varighed.

Inden 30 måneder efter datoen for gennemførelsen af direktiv 2005/14 [...] forhøjer medlemsstaterne forsikringsdækningen til mindst halvdelen af de niveauer, der er fastsat i dette stykke.«

10 Tredje direktivs artikel 1 bestemmer bl.a., at »den i [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] omhandlede forsikring [skal] dække ansvaret for personskader, der ved færdsel med et køretøj forvoldes på andre passagerer end føreren«.

National ret

Slovakisk ret

11 Artikel 11 i lov nr. 40/1964 om civilret (herefter »den slovakiske civillovbog«) bestemmer:

»Den fysiske person har ret til individuel beskyttelse, i særlig grad til beskyttelse af liv og helbred, ære og værdighed, privatliv, navn og individets udtryk.«

12 Den slovakiske civillovbogs artikel 13 bestemmer:

»1) Den fysiske person har navnlig ret til at kræve, at andre afstår fra ulovlig adfærd, som krænker individets personlige rettigheder, at konsekvenserne af sådan adfærd elimineres, og at en passende erstatning tilkendes.

2) Når en passende godtgørelse i medfør af stk. 1 ikke er mulig, og specielt i tilfælde af alvorlig krænkelse af en fysisk persons værdighed eller samfundsmæssige anerkendelse, har den fysiske person endvidere ret til erstatning for immateriel skade i form af økonomisk kompensation.

3) Omfanget af den i stk. 2 fastsatte erstatning fastlægges af retten under hensyn til alvoren af den forvoldte immaterielle skade samt til de omstændigheder hvorunder rettigheden er blevet krænkelse.«

13 Artikel 4 i lov nr. 381/2001 om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer (herefter »den slovakiske lov om lovpligtig forsikring«) bestemmer:

»1) Ansvarsforsikringen omfatter enhver, der er ansvarlig for skade forvoldt ved brug af det i forsikringsaftalen angivne motorkøretøj.

2) I medfør af ansvarsforsikringen har den forsikrede krav på, at forsikringsselskabet på vegne af den forsikrede yder den skadelidte erstatning som følge af godtgjorte og beviste krav på

- a) erstatning for personskade og dækning af omkostninger i tilfælde af dødsfald
- b) erstatning for skade som følge af beskadigelse, ødelæggelse, fjernelse eller tab af genstande
- c) dækning af normale omkostninger til advokatbistand i forbindelse med udøvelse af erstatningskrav, jf. litra a), b) og d), såfremt forsikringsselskabet ikke har opfyldt sine forpligtelser, jf. artikel 11, stk. 6, litra a) eller b), på ulovlig vis har nægtet at yde forsikringsydelsen eller på ulovlig vis har nedsat den ydede forsikringsydelse
- d) erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

3) I medfør af ansvarsforsikringen har den forsikrede ret til, at forsikringsselskabet yder den kompetente myndighed – såfremt den forsikrede har forpligtelser over for denne myndighed – dækning af de beviste og udbetalte omkostninger, som er gjort gældende for lægebehandling, sygedagpenge, sociale sikringsydelser, godtgørelse som følge af ulykke, pensioner, pensionsydelser til politi- og militæransatte, pensioner fra tillægspensionsfonde.«

Tjekkisk ret

14 Artikel 11 i lov nr. 40/1964 om civilret (herefter »den tjekkiske civillovbog«) bestemmer:

»Den fysiske person har ret til individuel beskyttelse, i særlig grad til beskyttelse af liv og helbred, ære og værdighed, privatliv, navn og individets udtryk.«

15 Den tjekkiske civillovbogs artikel 13 bestemmer:

»1) Den fysiske person har navnlig ret til at kræve, at andre afstår fra ulovlig adfærd, som krænker individets personlige rettigheder, at konsekvenserne af sådan adfærd elimineres, og at en passende erstatning tilkendes.

2) Når en passende godtgørelse i medfør af stk. 1 ikke er mulig, og specielt i tilfælde af alvorlig krænkelse af en fysisk persons værdighed eller samfundsmæssige anerkendelse, har den fysiske person endvidere ret til erstatning for immateriel skade i form af økonomisk kompensation.

3) Omfanget af den i stk. 2 fastsatte erstatning fastlægges af retten under hensyn til alvoren af den forvoldte immaterielle skade samt til de omstændigheder, hvorunder rettigheden er blevet krænkelse.«

16 Lovbogens artikel 444 bestemmer:

»1) Ved personskade giver den skadelidtes smerter og handicap ret til et engangsbeløb:

[...]

3) I tilfælde af dødsfald har de efterlevende ret til et engangsbeløb på:

a) 240 000 CZK, når der er tale om tab af en ægtefælle.

[...]«

17 Artikel 6 i lov nr. 168/1999 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (herefter »den tjekkiske lov om lovpligtig forsikring«) bestemmer:

»1) Ansvarsforsikringen omfatter enhver, der er ansvarlig for skade forvoldt ved brug af det i forsikringsaftalen angivne køretøj.

2) Medmindre andet er bestemt i denne lov, har den forsikrede krav på, at forsikringselskabet på vegne af den forsikrede yder den skadelidte erstatning – i det i civillovbogen anførte omfang og beløb – for

a) personskade eller dødsfald

b) skade som skyldes beskadigelse, ødelæggelse eller tab af genstand samt skade, som skyldes fjernelse af genstand, hvis den fysiske person har mistet evnen til at råde over genstanden

c) tabt arbejdsfortjeneste

d) reelt afholdte omkostninger til advokatbistand i forbindelse med udøvelse af erstatningskrav, jf. litra a)-c); hvad angår skade som omhandlet i litra b) eller c) gælder denne dækning dog udelukkende efter fristen jf. artikel 9, stk. 3, eller såfremt forsikringselskabet på ulovlig vis har nægtet at yde forsikringsydelsen eller på ulovlig vis har nedsat den ydede forsikringsydelse,

forudsat at den skadelidte har gjort sit krav gældende og fremlagt beviser for det, og forudsat at den skadesforvoldende begivenhed, som den forsikrede er ansvarlig for, er sket inden for ansvarsforsikringens gyldighedsperiode, med undtagelse af forsikringens afbrydelse.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

18 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse og af de præciseringer, som den forelæggende ret har givet som svar på en anmodning fra Domstolen om uddybelse af forelæggelsen i henhold til artikel 101 i Domstolens procesreglement, at Vladimír Haas døde den 7. august 2008 i et trafikuheld forvoldt af Rastislav Petrík på tjekkisk område. Rastislav Petrík førte en personbil, som tilhørte Blanka Holingová.

19 Blanka Holingovás bil, som var indregistreret i Slovakiet, og som Vladimír Haas var passager i, kolliderede med en lastbil, der var indregistreret i Den Tjekkiske Republik. Katarína Haasová og hendes datter befandt sig på tidspunktet for uheldet i Slovakiet.

- 20 Ved en straffedom afsagt af Okresný súd Vranov nad Topľou (Slovakiet) blev Rastislav Petrík fundet skyldig i manddrab og legemsbeskadigelse og idømt to års betinget fængsel. I henhold til den slovakiske straffelovs artikel 50, stk. 2, og artikel 51, stk. 4, litra c), blev han pålagt at erstatte de forvoldte skader, herunder at betale en erstatning på 1 057,86 EUR til Katarína Haasová.
- 21 Desuden anlagde Katarína Haasová og hendes datter sag mod Rastislav Petrík og Blanka Holingová med henblik på i henhold til den slovakiske civillovbogs artikel 13, stk. 2 og 3, at opnå erstatning for den immaterielle skade som følge af tabet af deres henholdsvis ægtefælle og far. Rastislav Petrík og Blanka Holingová blev ved retten i første instans tilpligtet at betale Katarína Haasová og hendes datter en erstatning på 15 000 EUR for dette tab. Samtlige parter appellerede denne dom til Krajský súd v Prešove (Slovakiet).
- 22 Det er denne rets opfattelse, at det, henset til de faktiske omstændigheder, er den materielle tjekkiske lovgivning, der skal finde anvendelse, og navnlig den tjekkiske civillovbogs artikel 444, stk. 3, der foreskriver, at ægtefællen, som efterlevende til den skadelidte, ved dødsfald har krav på en engangserstatning på 240 000 CZK. Spørgsmålet opstår, om denne erstatning er tilstrækkelig, og følgelig, om der består en ret til yderligere erstatning på grundlag af denne lovbogs artikel 11.
- 23 Det er i den forbindelse den forelæggende rets opfattelse, at rettighederne for Katarína Haasová og hendes datter følger af rettighederne for den skadelidte, idet Vladimir Haas' liv var beskyttet af den nævnte civillovbogs artikel 11. Den forelæggende ret har præciseret, at den slovakiske og den tjekkiske civillovbogs artikel 11-16 sikrer beskyttelsen af individet, som omfatter beskyttelse af liv, helbred, ære, menneskelig værdighed, privatliv, navn og individets udtryk mod »skader«, hvilket udtryk anvendes for at betegne en immateriel skade som følge af en krænkelse af retten til denne beskyttelse.
- 24 Den forelæggende ret har endvidere præciseret, at i henhold til den slovakiske lov om lovpligtig forsikring har ejeren af et motorkøretøj ret til at kræve, at forsikringsselskabet, i tilfælde af en skade, som den forsikrede er ansvarlig for, på vegne af den forsikrede yder den skadelidte erstatning for en godtgjort og bevist skade, i det omfang det er fastsat i denne lov, og i overensstemmelse med forsikringsvilkårene, og derfor erstatning for personskade og dækning af omkostninger som følge af dødsfald.
- 25 I den foreliggende sag havde Blanka Holingová indgået en ansvarsforsikringsaftale med Allianz-Slovenská poisťovňa a.s. (herefter »Allianz«). Da den person, der er ansvarlig for skaden, kan rette et krav mod forsikringsselskabet med henblik på, at dette selskab på vegne af denne person betaler erstatning for den skade, som vedkommende er ansvarlig for, er det nødvendigt, at forsikringsselskabet opfordres til at indtræde som intervenient i erstatningssagen, eftersom selskabet har en legitim interesse i afgørelsen af tvisten. Allianz blev således på den forelæggende rets initiativ opfordret til at indtræde i sagen som intervenient.
- 26 Allianz har imidlertid kun en sådan legitim interesse, hvis den udøvede ret er omfattet af den lovpligtige forsikrings dækning af erstatningsansvaret. Hvis den i hovedsagen omhandlede immaterielle skade ikke var dækket af den lovpligtige forsikring, vil Allianz' intervention i sagen ikke være begrundet.
- 27 Ifølge den forelæggende ret vedrører erstatning for personskade også delvist immateriel skade, nemlig lidelser og forringelse af det sociale liv. Begrebet skade omfattet af forsikringsaftalen omfatter således også skader af ikke-økonomisk art, navnlig af immateriel, moralsk eller følelsesmæssig art.
- 28 Denne ret er endvidere af den opfattelse, at medlemsstaterne i medfør af første og tredje direktiv har pligt til at træffe alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for motorkøretøjer, der er hjemmehørende på deres område, er dækket af en forsikring med henblik på at beskytte de forsikrede og ofre for trafikuheld, og for at enhver skade dækket af den lovpligtige forsikring for passagerer i motorkøretøjer giver ret til erstatning.

- 29 Allianz har imidlertid nægtet at betale erstatning for den immaterielle skade, der er lidt, med den begrundelse, at betalingen af erstatning for denne skade i henhold til den slovakiske civillovbogs artikel 13 ikke er dækket af den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer, idet retten til en sådan erstatning ikke er omfattet af den dækning, som er fastsat i den slovakiske og den tjekkiske lov om lovpligtig forsikring.
- 30 Det er den forelæggende rets opfattelse, at dette spørgsmål er afgørende, eftersom det er nødvendigt også at betale erstatning for den immaterielle skade, som den efterlevende til et offer for et trafikuheld har lidt, for hvilken skade der kan tilkendes erstatning i medfør af den gældende civillovbogs artikel 13, stk. 2 og 3, og som ifølge en bred fortolkning må anses for en personskade som omhandlet i artikel 4, stk. 2, litra a), i den slovakiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring. Heraf følger, at betalingen af erstatning for denne immaterielle skade henhører under forsikringselskabets ansvarsområde i medfør af den lovpligtige ansvarsforsikring.
- 31 På den baggrund har Krajský súd v Prešove besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal [tredje direktivs] artikel 1, stk. 1, [...] sammenholdt med [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] fortolkes således, at den er til hinder for en national bestemmelse (såsom artikel 4 i [den slovakiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring] og artikel 6 i [den tjekkiske lov om lovpligtig forsikring]), hvorefter det civilretlige ansvar for brug af motorkøretøjer ikke omfatter det ikke-økonomiske tab opgjort i et pengebeløb, som de efterladte har lidt som følge af et trafikuheld forvoldt ved brug af motorkøretøjer?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares med, at den ovennævnte nationale bestemmelse ikke er i strid med EU-retten, skal bestemmelserne i artikel 4, stk. 1, 2 og 4, i [den slovakiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring] og artikel 6, stk. 1-3, i [den tjekkiske lov om lovpligtig forsikring] da fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at den nationale ret i medfør af [tredje direktivs] artikel 1, stk. 1, [...] sammenholdt med [første direktivs] artikel 3, stk. 1, [...] tilkender de efterladte efter et trafikuheld forvoldt ved brug af motorkøretøjer, i deres egenskab af skadelidte, retten til erstatning for ikke-økonomisk tab, herunder økonomisk compensation?«

Formaliteten vedrørende de præjudicielle spørgsmål

- 32 Den slovakiske regering og Kommissionen har givet udtryk for tvivl med hensyn til, om de præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, idet de har anført, at forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder nogen redegørelse for de faktiske omstændigheder ved trafikuheldet, som er uundværlige for at forstå tvisten i hovedsagen. Den slovakiske regering er endvidere af den opfattelse, at disse spørgsmål ikke er relevante for tvistens afgørelse, eftersom Allianz ikke er part i nævnte tvist, og den afgørelse, som den nationale ret træffer i forbindelse med denne tvist, ikke vil være bindende for dette forsikringselskab.
- 33 Det bemærkes herved, at den forelæggende ret som svar på Domstolens anmodning om uddybelse af forelæggelsen i medfør af artikel 101 i Domstolens procesreglement har præciseret de faktiske omstændigheder ved det uheld, som var baggrunden for hovedsagen, og endvidere har præciseret, at Domstolens besvarelse vil være afgørende for vurderingen af Allianz' intervention i hovedsagen og således med hensyn til den bindende karakter for denne virksomhed af den dom, som vil blive afsagt i denne sag.
- 34 Under disse omstændigheder kan de præjudicielle spørgsmål antages til realitetsbehandling.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 35 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om første direktivs artikel 3, stk. 1, og tredje direktivs artikel 1, stk. 1, skal fortolkes således, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække erstatning for immateriel skade lidt af nærtstående til ofre, der er omkommet i et trafikuheld.
- 36 Det bemærkes indledningsvis, at den forelæggende ret dels har præciseret, at de bestemmelser om erstatningsansvar, som finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen, henset til artikel 3 og 4 i Haagkonventionen af 1971 samt Rom II-forordningens artikel 28, er de tjekkiske bestemmelser, dels har anført, at de forelagte spørgsmål ikke omhandler ansvarsforsikringsdækningen reguleret ved sjette afsnit i den tjekkiske civillovbog og således engangsbeløbet fastsat i denne lovebogs artikel 444. Denne ret har således anført, at den tjekkiske civillovbogs artikel 11 og 13, der omhandler beskyttelse af individet, finder anvendelse uafhængigt af disse bestemmelser om erstatningsansvar, og har præciseret, at disse spørgsmål udelukkende omhandler den lovpligtige ansvarsforsikrings dækning af den erstatning for den immaterielle skade, som skal betales på grundlag af bestemmelserne om beskyttelse af individet.
- 37 I denne henseende bemærkes, at det fremgår af præamblen til første og andet direktiv, at deres formål dels er at sikre den frie bevægelighed både for køretøjer, der er hjemmehørende på Den Europæiske Unions område, og for personer, der kører i dem, dels at sikre personer, der lider skade ved uheld forvoldt af disse motorkøretøjer, ensartet behandling, uanset hvor i Unionen uheldet finder sted (dom af 23.10.2012, sag C-300/10, Marques Almeida, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Første direktiv, således som nærmere præciseret og suppleret ved andet og tredje direktiv, pålægger således medlemsstaterne en forpligtelse til at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring, og angiver bl.a., hvilke typer skade og hvilke skadelidte tredjemænd forsikringen skal dække (Marques Almeida-dommen, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 39 Det bemærkes imidlertid, at forpligtelsen til ansvarsforsikringsdækning af skader påført tredjemænd med motorkøretøjer må holdes adskilt fra omfanget af erstatningspligten for disse skader i medfør af den forsikredes erstatningsansvar. Den førstnævnte forpligtelse er sikret og nærmere fastlagt i EU-bestemmelserne, hvorimod den anden forpligtelse i det væsentlige er reguleret af national ret (Marques Almeida-dommen, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Domstolen har herved allerede fastslået, at det fremgår af formålet med første, andet og tredje direktiv og af disses ordlyd, at disse ikke tilsigter en harmonisering af erstatningsansvarsordningerne i medlemsstaterne, og at medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin frit kan fastsætte, hvilken erstatningsansvarsordning der skal gælde for skader, der forvoldes ved færdsel med motorkøretøjer (Marques Almeida-dommen, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Navnlig henset til første direktivs artikel 1, nr. 2), kan medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin inden for rammerne af deres erstatningsansvarsordninger følgelig i princippet frit fastsætte navnlig de skader forvoldt af motorkøretøjer, som der skal betales erstatning for, omfanget af erstatningen for disse skader og de personer, som har krav på nævnte erstatning.
- 42 Domstolen har imidlertid præciseret, at medlemsstaterne skal udøve deres kompetence på dette område under overholdelse af EU-retten, og at de nationale bestemmelser om erstatning af skader som følge af trafikulykker ikke kan fratage første, andet og tredje direktiv deres effektive virkning (Marques Almeida-dommen, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

- 43 For så vidt angår den lovpligtige forsikrings dækning af skader forvoldt af motorkøretøjer, som skal erstattes i henhold til den nationale lov om erstatningsansvar, var det, som anført af den tyske regering, i henhold til første direktivs artikel 3, stk. 1, andet punktum, overladt medlemsstaterne at træffe bestemmelse om, hvilke skader der skulle dækkes, samt om den lovpligtige forsikrings nærmere vilkår (jf. i denne retning dom af 28.3.1996, sag C-129/94, Ruiz Bernáldez, Sml. I, s. 1829, præmis 15).
- 44 Det var imidlertid med henblik på at begrænse de bestående forskelle mellem medlemsstaternes lovgivninger med hensyn til omfanget af den lovpligtige forsikring, at det for så vidt angår erstatningsansvaret i andet direktivs artikel 1 blev bestemt, at tings- og personskader skulle dækkes op til nærmere angivne beløb. I henhold til tredje direktivs artikel 1 blev den nævnte forpligtelse udvidet til også at omfatte personskader, der forvoldes på andre passagerer end føreren (Ruiz Bernáldez-dommen, præmis 16).
- 45 Medlemsstaterne er således forpligtet til at sikre, at det erstatningsansvar for motorkøretøjer, der gælder i henhold til deres nationale ret, er dækket af en forsikring i overensstemmelse med bestemmelserne i de første, andet og tredje direktiv (Marques Almeida-dommen, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 Det følger heraf, at den frihed, som medlemsstaterne har ved fastsættelsen af de skader, som skal dækkes, samt om den lovpligtige forsikrings nærmere vilkår, er blevet begrænset ved andet og tredje direktiv, idet disse har gjort dækningen af visse skader op til fastsatte minimumsbeløb lovpligtig. Blandt disse skader, hvis dækning er lovpligtig, er bl.a. personskader, som det præciseres i andet direktivs artikel 1, stk. 1.
- 47 Som generaladvokaten har anført i punkt 68-73 i forslaget til afgørelse, og som fastslået af EFTA-Domstolen i dens dom af 20. juni 2008, *Celina Nguyen mod The Norwegian State* (sag E-8/07, *EFTA Court Report*, s. 224, præmis 26 og 27), må det, henset til de forskellige sprogversioner af andet direktivs artikel 1, stk. 1, og tredje direktivs artikel 1, stk. 1, samt de tre ovennævnte direktivers beskyttelsesformål, fastslås, at omfattet af begrebet personskade er ethvert tab, i det omfang der foreskrives en erstatning herfor i medfør af den forsikredes erstatningsansvar i henhold til de nationale bestemmelser, der finder anvendelse på tvisten, som følge af en krænkelse af personens integritet, hvilket omfatter såvel fysiske som psykiske lidelser.
- 48 Det følger således af fast retspraksis, at EU-bestemmelserne skal fortolkes og anvendes ensartet i lyset af de versioner, der er udfærdiget på alle Unionens sprog. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af en EU-retlig bestemmelse skal den pågældende bestemmelse desuden fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er led i (jf. bl.a. dom af 8.12.2005, sag C-280/04, *Jyske Finans*, Sml. I, s. 10683, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Da de forskellige sprogversioner af andet direktivs artikel 1, stk. 1, i det væsentlige anvender begreberne såvel »legemsskade« som »personskade«, må man henholde sig til den almindelige opbygning af og formålet med disse bestemmelser og direktivet. Det bemærkes herved, at disse begreber supplerer begrebet »materiel skade«, og at de nævnte bestemmelser og direktivet navnlig tilsigter at styrke beskyttelsen af ofrene. Herefter må der anlægges den brede fortolkning af de nævnte begreber, som er anført i denne doms præmis 47.
- 50 Heraf følger, at immaterielle skader, for hvilke der foreskrives en erstatning i medfør af den forsikredes erstatningsansvar i henhold til de nationale bestemmelser, der finder anvendelse på tvisten, er blandt de skader, som der skal betales erstatning for i overensstemmelse med første, andet og tredje direktiv.

- 51 Hvad angår spørgsmålet om, hvilke personer der kan gøre krav på erstatning for disse immaterielle skader, bemærkes for det første, at det følger af en samlet læsning af første direktivs artikel 1, nr. 2), og artikel 3, stk. 1, første punktum, at den beskyttelse, som skal sikres i medfør af dette direktiv, omfatter enhver person, der i henhold til de nationale bestemmelser om erstatningsansvar har ret til erstatning for skade forvoldt af motorkøretøjer.
- 52 Det skal for det andet præciseres, således som generaladvokaten har anført i punkt 78 i forslaget til afgørelse, og i modsætning til hvad den tyske regering har anført, at tredje direktiv ikke har begrænset kredsen af beskyttede personer, men har derimod gjort dækningen af skader forvoldt af visse personer, som anses for særligt sårbare, lovpligtig.
- 53 Eftersom skadesbegrebet i første direktivs artikel 1, nr. 2), ikke er yderligere begrænset, er der desuden, i modsætning til hvad den estiske regering har anført, intet grundlag for at antage, at visse skader, såsom immaterielle skader, i det omfang der skal betales erstatning herfor i henhold til de nationale bestemmelser om erstatningsansvar, som finder anvendelse, skal udelukkes fra dette begreb.
- 54 Der er intet i første, andet og tredje direktiv, som gør det muligt at konkludere, at EU-lovgiver har ønsket at begrænse den beskyttelse, som sikres ved disse direktiver, til alene at gælde for personer, der er direkte involveret i en skadesforvoldende begivenhed.
- 55 Medlemsstaterne er derfor forpligtet til at sikre, at den erstatning, der skal betales i henhold til deres nationale bestemmelser om erstatningsansvar, på grund af den immaterielle skade, som de nærmeste familiemedlemmer til ofre for trafikuheld har lidt, er dækket af den lovpligtige forsikring op til de minimumsbeløb, som er fastsat i andet direktivs artikel 1, stk. 2.
- 56 Det må forholde sig således i den foreliggende sag, eftersom personer, der befinder sig en situation som den, Katarína Haasová og hendes datter befinder sig i, efter den forelæggende rets oplysninger i medfør af den tjekkiske civillovbogs artikel 11 og 13 har ret til erstatning for den immaterielle skade, som de har lidt som følge af deres henholdsvis ægtefælles og fars død.
- 57 Denne bedømmelse ændres ikke af den af den slovakiske regering påberåbte omstændighed, at disse artikler er omfattet af en del af den tjekkiske og den slovakiske civillovbog, der vedrører krænkelse af personlige rettigheder, og som er selvstændig i forhold til den del, der vedrører selve erstatningsansvaret som omhandlet i disse love.
- 58 Eftersom ansvaret for den forsikrede, som ifølge den forelæggende ret i den foreliggende sag følger af den tjekkiske civillovbogs artikel 11 og 13, udspringer af et trafikuheld og er af civilretlig karakter, er der ikke grundlag for at antage, at et sådant ansvar ikke er omfattet af de nationale materielle bestemmelser om erstatningsansvar, som de ovennævnte direktiver henviser til.
- 59 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at første direktivs artikel 3, stk. 1, andet direktivs artikel 1, stk. 1 og 2, og tredje direktivs artikel 1, stk. 1, skal fortolkes således, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække erstatning for immaterielle skader lidt af nærtstående til ofre, der er omkommet i et trafikuheld, i det omfang en sådan erstatning er foreskrevet i medfør af den forsikredes erstatningsansvar i henhold til de nationale bestemmelser om erstatningsansvar, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.

Det andet spørgsmål

- 60 Henset til Domstolens besvarelse af det første spørgsmål er det uforholdt at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

- ⁶¹ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse, artikel 1, stk. 1 og 2, i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005, og artikel 1, stk. 1, i Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal fortolkes således, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække erstatning for immateriel skade lidt af nærtstående til ofre, der er omkommet i et trafikuheld, i det omfang en sådan erstatning er foreskrevet i medfør af den forsikredes erstatningsansvar i henhold til de nationale bestemmelser om erstatningsansvar, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.

Underskrifter